

16. Лозова Г. О. Законодавче визначення сім'ї та шлюбу / Г. О. Лозова // Університетські наукові записки. – 2006. – № 1(17). – С. 119-122.

Чернега В. Н. Соответствие оснований создания семьи нравственным началам общества

В работе исследуются основания создания семьи в контексте нравственных начал украинского общества. Анализируются подходы ученых по формированию перечня оснований создания семьи. Осуществляется авторская классификация оснований создания семьи.

Ключевые слова: нравственные начала общества, квазисемья, семья, брак.

Chernega V. N. Accordance of grounds of creation of family to moral principles of society

The grounds of creation of family are investigated in the context of moral principles of Ukrainian society in the this study. Scientists approaches are analysed in relation to forming of the list of grounds of creation of family. The author's classification of grounds of creation of family is done.

Keywords: moral principles of society, quazifamily, family, marriage.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 346.5

Баганець В. О.

Інституту права імені князя Володимира Великого МАУП

НОВА КОНЦЕПЦІЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Піддається критиці офіційна політика в сфері реформування прокуратури, висловлюються ідеї щодо здійснення об'єктивно необхідних напрямків цього процесу. Доводиться, що особлива увага в контексті зазначеного реформування має приділятися вдосконаленню нагляду (контролю) за господарською діяльністю. Запропоновано здійснення цього нагляду на засадах пруденційності.

Ключові слова: реформування прокуратури, господарська діяльність, нагляд, контроль, пруденційний нагляд, Концепція загального блага, Євросоюз, європейські інституції

Серед усіх механізмів нагляду (контролю) за здійсненням господарської діяльності є контроль за додержанням законів. Розрізняється три види такого контролю: 1) відомчий, 2) судовий і 3) прокурорський – останній є найбільш дієвим, бо він має активний характер. Незалежний прокурор (якщо він дійсно є таким) має за власною ініціативою постійно моніторити стан законності незалежно від рівня посадовців у владі і приймати ефективні заходи у разі порушення закону. Якби, прокуратура не була піддана реформуванню за роки незалежності, якби від неї не відщипувалися повноваження, то ... можливо, не було б розкрадань в державі у таких масштабах і на протязі такого часу; можливо, Крим не був би окупований. Якщо вище керівництво проявляє нерішучість у виданні відповідних наказів, то саме потужна і незалежна прокуратура, що має підпорядковуватися лише Закону, могла б зажадати від військових частин Криму додержання Закон України "Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України" в частині застосування вогнепальної зброї під час нападу і т.д. і т.п.

Не секрет, що Росія, атакуючи Україну, захищає ще всіх тих злодіїв і злочинців, які методично грабували нашу країну в останні роки. Крім того, зараз не випадково багато представників регіональної еліти на Сході України намагаються випросити право на подальший грабунок вже “під дахом” Кремля на східноукраїнських територіях. Все це – нинішні виклики прокуратурі України і зрозуміло, що вона має бути достатньо потужною, щоб протистояти і внутрішнім злодіям (в народі кажуть, як крали, так і зараз крадуть), і путінській Росії з усією міццю її силових структур.

Особливу актуальність набуває питання забезпечення додержання законів в умовах розгулу тероризму, вимог федералізації. Адже непідконтрольність центральній владі не означає непідконтрольності закону. Прикладом тут є західні країни, скажімо, США, де закону однаково ретельно дотримуються і двірник, і Президент Сполучених штатів.

Отже, об’єктивно завдання, що стоять перед прокуратурою, не звужуються, а навпаки, розширюються, стають набагато складнішими і відповідальнішими. Відповідно мають розширюватися і повноваження її органів – “ока государева”. Інакше виникне відома ситуація: “бачить око, а зуб не йме”.

Ще два суперважливі напрямки, реалізація яких в діяльності прокуратури (за умови, безумовно, її укріплення, а не розвалювання) могла б вирішити, без перебільшення, УСІ ПРОБЛЕМИ нашої держави: уникнути дефолту, іноземних запозичень (у МВФ, у тих чи інших країн – в обмін на втрату суверенітету), стати найбагатшою країною у Європі, а також досягти економіко-соціальних стандартів, що перевищуватимуть рівень розвинених країн.

Виникає питання: ЯК? Відповідаємо. По перше. Як повідомлялось, колишній президент країни (В. Янукович) і ряд українських экс-чиновників, вивезли в РФ 32 млрд доларів [1]. Прокуратура розслідує і ці і інші злочини. Далі. Відомо, що лише на держзакупівлі Україна втрачає 40 млрд. Не менше, а навіть, і більше, розкрадається через міністерства і відомства, державні адміністрації. Відносно недавно до відповідальності притягнули вищих посадових осіб Міноборони, МОЗ, Мінсоцполітики, “Нафтогазу”, Укрзалізниці, а також глав деяких обласних і районних державних адміністрацій, мерів та їх заступників. Серед звинувачень, що висувуються – втрата державою, недоотримання коштів від роздаваних землі, лісів, водних об’єктів – близько 300 млрд. на рік і т.д. і т.п. Якщо всі ці грошеві відводи (як правило, закордон, в офшори) об’єднати, одержимо могутній фінансовий потік державних коштів, який, будучи перенаправлений у державний бюджет, дозволить збільшити останній, за нашими підрахунками, в 10-12 разів (щорічно). Якщо ж налагодити ще й регулярне повернення того, що викрадено і вивезено, ця цифра подвоюватиметься.

Зрозуміло, що за таких умов ніякі запозичення не знадобляться, зарплати і пенсії можна збільшувати у рази. А ці дві задачі – перекриття шляхів розкрадання бюджету і повернення вкраденого – і є задачами прокуратури, що мають вирішуватися нею у координації з Антикорупційним комітетом. Але ж для цього потрібно не позбавляти органи прокуратури функцій, зокрема, нагляду за законністю, а навпаки, збільшувати повноваження для їх реалізації. Крім того, сьогодні, коли довіра населення¹ до державних правоохоронних органів не перевищує 5%, просто необхідно приймати рішучі дії для її відновлення. Відновлення довіри населення до прокуратури та інших

¹ Власне довіра – це очікування того, що людина або організація будуть діяти в наших інтересах або не на шкоду нам навіть тоді, коли ми уразливі і не можемо їх проконтролювати! [2, с. 46-50.].

правоохоронних органів дасть потужне, стрімке зростання довіри до державної влади України в цілому, сприятиме розвитку центробіжних сил, єдності країни, підвищенню її статусу на міжнародній арені тощо.

Зазначимо, що питання, стосовно залишення за прокуратурою наприклад, нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство – особливих заперечень не викликає. Ця функція чи не одностайно вважається найважливішою функцією прокуратури, оскільки основним завданням прокурорської діяльності є захист конституційних прав і свобод людини і громадянина, який максимально проявляється саме в кримінальному процесі [3]. В той же час прокурорський нагляд (контроль) за здійсненням господарської діяльності в світлі тенденцій децентралізації, дерегуляції та обмеження втручання з боку контролюючих органів – видається недоречним. Пропонується обмежити цей контроль відомчим (залишити його за виконавчою владою) і судовим. Органи прокуратури втручатимуться з метою захисту прав і свобод людини, коли орган виконавчої влади не відреагував на заяву про такий захист. Але це не зовсім правильно. Прокурорський нагляд (контроль) за господарською діяльністю, зважаючи на наявні проблеми в економічній сфері: тінізація економіки, ухилення від сплати податків, виведення грошей у офшори, монополізм, відсутність конкурентного середовища, рейдерські захоплення тощо – вкрай потрібний. Правда, цей нагляд має здійснюватися на якісно іншому рівні, ніж той, що має місце зараз.

Нормативно-правову основу здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності становлять: а) законодавчі акти (у даному випадку це ГК та Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, а також спеціальні закони, що регулюють відносини, які виникають під час здійснення заходів валютного контролю, митного контролю, контролю за дотриманням бюджетного і податкового законодавства, контролю за дотриманням порядку проведення розрахунків, за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, використанням державного та комунального майна, банківського і страхового нагляду, інших видів спеціального державного контролю за діяльністю суб’єктів господарювання на ринку фінансових послуг, державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції тощо, а також б) підзаконні нормативно-правові акти, прийняті у розвиток положень зазначених законів.

Проте ні ГК України, ні Закон України “Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності”, ні спеціальне законодавство, а тим більш відомчі акти не містять положень щодо ефективного здійснення зазначеного нагляду (контролю).

Вважаємо, що в основу ефективного здійснення нагляду за господарською діяльністю має бути покладено так звану Концепцію загального блага, а за способом здійснення цього нагляду – він повинен мати пруденційний характер.

Під *загальним благом* розумітимемо, слідом за Норбертом Нойгаузом, критерії об’єктивної форми, які потрібно враховувати для налагодження стану або, ще краще, устрою всезагального процвітання, що полегшить кожній людині реалізувати себе у відповідній сфері життя [4]. Щодо економіки, то об’єктом загального блага у народному господарстві є вільна конкуренція на дієздатному ринку, оскільки, як вважається ще з часів Адама Сміта, невидима рука ринку не функціонує само по собі, а потребує руки порядку стражів конкуренції, які б стояли на варті дотримання

правил. Ринок як інструмент є продуктивним лише тоді, коли там панує конкуренція. Це і є правопорядок в економічних відносинах! Конкуренція є рушійною силою прогресу і кращого товарозабезпечення всіх учасників ринку. Конкуренція є гарантом свободи споживання, свободи ініціативи і економічної демократії. Крім конкуренції до критеріїв загального блага слід віднести, на нашу думку, критерії морального порядку. Більшість західних установ працюють під девізом “Прибуток вище за все, але вище за прибуток – честь”. Цивілізований ринок ґрунтується на довірі, надійності, шляхетності, порядності й солідарності. Більшість українських організацій працює за принципом “Прибуток за будь-яку ціну” [2], що і є суттєвим відхиленням від зазначеного правопорядку.

Концепція загального блага (“*general good*”) є важливою для банківського, страхового та інвестиційного законодавства ЄС в сфері нагляду за бізнесом фінансових установ; вона була розроблена Європейським Судом Справедливості з метою розширення свобод, наданих в рамках ЄС, зокрема, принципу недискримінації та принципу заборони будь-яких обмежень на свободу надання послуг. Відповідно до концепції загального блага, страховик, який має переваги від єдиної ліцензії на території ЄС і є об’єктом нагляду. Він має дотримуватись відповідного законодавства, яке діє в країні місця надання послуг з метою забезпечення загального блага. Для уникнення негативного ефекту Директиви ЄС вимагають від країн-членів повідомляти іноземного страховика про положення страхового законодавства в сфері нагляду за бізнесом страховика, які прийняті на основі концепції загального блага, що має дозволити іноземному страховику заздалегідь планувати свій бізнес.

Вважаємо продуктивним введення поняття *пруденційного нагляду (контролю)* за господарською діяльністю. Основна мета такого нагляду має полягати у забезпеченні системної стабільності всього економічного сектору, а не лише в запобіганні проблем в діяльності окремих підприємств і організацій, синхронізація заходів впливу на нерадивих підприємців з інтересами розвитку бізнесу на Україні в цілому (виходячи з пріоритетності останніх). Поняття пруденційності щодо нагляду має включати принцип пропорційності (співрозмірності) заходів реагування на правопорушення і уособлювати принципово інше відношення до об’єкту нагляду за господарською діяльністю. Агресія у відповідних відносинах має поступатися цілям збереження, створення сприятливих умов для подальшого розвитку цієї діяльності. Таким чином мова повинна йти не про відміну, а про оптимізацію нагляду (контролю) за господарською діяльністю, за бізнесом, виходячи з зазначених критеріїв.

В залежності від рівня потенційних загроз інтересам економіки, цей нагляд має суттєво зростати при здійсненні, наприклад, зовнішньоекономічної діяльності, особливо при відкритті валютного рахунку в установі банку за межами України господарюючим суб’єктом, особливо коли у його статутному капіталі є частка державного майна. Потрібна жорстка реакція контролюючих органів на рейдерські захоплення, ухиляння від сплати податків (ухід в “тінь”), виведення грошей у офшори, тощо.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що нагляд за господарською діяльністю є чи не найскладнішим елементом системи контролю (нагляду) з точки зору розробки певних стандартів і являє собою велику проблему у вдосконаленні відповідної діяльності. На сьогодні діюча система контролю (нагляду) за бізнесом характеризується відсутністю єдиних стандартів в цій сфері. Вона потребує окремої уваги й регламентації, зважаючи на внутрішній стан економіки та євроатлантичні амбіції України.

Використані джерела:

1. Янукович и чиновники-беглецы вывезли в Россию \$ 32 млрд. – ГПУ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://lb.ua/news/2014/04/28/264715_mahnitskiy.html
2. Тимошенко А. Деловой партнер: доверяй, но проверяй // Консалтинг в Україні. – № 8. – 2009 – С. 46-50.
3. Вигівська Л. В. Загальні засади прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – № 3(22). – С. 176-181.
4. Seatzu P. Insurance in Private International Law: A European Perspective. – Oxford : Portland Oregon, 2003.

Баганець В. О. Новая концепция контроля в сфере хозяйственной деятельности.

Подвергается критике официальная политика в сфере реформирования прокуратуры. Доказывается, что особое внимание в контексте указанного реформирования должно уделяться совершенствованию надзора (контроля) за хозяйственной деятельностью. Предложено осуществления этого надзора на основе пруденциальности.

Ключевые слова: реформирование прокуратуры, хозяйственная деятельность, надзор, контроль, пруденциальный надзор, Концепция общего блага, Евросоюз, европейские институты.

Baganec' V. O. New conception of control in the field of economic activity.

Criticized official policy in reforming the prosecutor's office to implement the ideas expressed objectively necessary directions in this process. It is proved that special attention in the context of the reform should be given to improving supervision (control) by economic activity. An exercise of supervision on the basis prudentsiynosti.

Keywords: prosecution reform, economic activities, supervision, control, prudential supervision, the concept of the common good, the European Union, the European institutions.

УДК 340.111.5:005.342

Баганець О. О.
Институту права імені князя Володимира Великого МАУП

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Розглядаються питання поняття, складу та структури інноваційних правовідносин, а також види їх суб'єктів.

Ключові слова: поняття, інноваційних правовідносин, склад інноваційних правовідносин, структура інноваційних правовідносин, суб'єкти інноваційних правовідносин, інтеграція науки і освіти

Інноваційними правовідносинами будемо вважати урегульовані у відповідних нормативно-правових актах відносини, які виникають між суб'єктами господарювання з приводу виникнення, здійснення, розвитку інноваційної діяльності та управління нею.

Згадані нормативно-правові акти можна представити як певну сукупність, систему, що має свою внутрішню структуру і склад. Щодо складу зазначеної сукупності нормативно-правових актів, то їх можна прив'язати до життєвого циклу інноваційної діяльності, починаючи від її зародження і закінчуючи елімінацією. Отже, можна говорити про сукупність нормативно-правових актів, що регламентують